

Tööliste Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 6

Juuni 1930

III aastakäik

<p>Tellimise hind postiga:</p> <p>Aastas . . . . . 60 senti 6 kuu peale . . . . . 30 " 3 " " . . . . . 15 " Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja ametiühingud.</p>	<p>Ilmub 1 kord kuus.</p> <p>Address: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.</p> <p>Üksiknumber 5 senti.</p>	<p>Kuulutuste hinnad:</p> <p>1 lehekülj. . . . . 35 kr $\frac{1}{2}$ " . . . . . 18 " $\frac{3}{4}$ " . . . . . 9 " Teksti ees ja tekstis — 50% kallim.</p>
--	--	--

SISUKORD:

1. Ametiühingud — ühiskondliku võimu teguritena.
2. Töölisi riisutakse.
3. Eestimaa Töölisühingute Keskliidu töökawa 1930 a.
4. Kapitalismi muutuvast kujust.
5. Bernau — ametiühinguliste teadmiste allikas.
6. Kümme aastat tööstusnõukogude seadust.
7. Rahvusvahelistest kutsesekretariaatidest.
8. Töölisnoorsoo tarwete rahuldamisest.
9. Edukad töölisrahaasutused.
10. Tartu Töölisühingute Keskliidu aasta-üldkoosolek.
11. Teateid ametiühingutest.

Poolsiidi riie

„TEKLA“ vabriku ladudest

müük suurel ja väiksel arvul.

TALLINN, Viru tän. 14—1, sissekäik värava all.

PÄRNU, Annus & Blumfeldti juures, Rüütli t. 25.

NARVA, G. M. Rumjantsevi juures, Suur t. 19.

VILJANDI, D. G. Romantsovi juures, Lossi tän.

TARTU, K.-m. „Tekla“, Uus turg 16.

Restid alandatud hinnaga.

TÄHELEPANU!

SOODUSTUS KÕIGILE AMETIÜHINGUTE LIIGETELE JA „TÖÖLISTE HÄÄLE“ LUGEJATELE.

Eestimaa Töolisühingute Keskliit müüb Keskliidu kirjastusel ilmunud ja ladusolevaid raamatuid kõigile ametiühingu liigetele ja „Töoliste Hääle“ tellijaile järgmise hinnaalandusega:

E. JOONAS'e „Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid“. Hind 25 senti (50 senti).

E. JOONAS'e „Ametiühinguline liikumine meil ja mujal“. Hind 5 s. (10 s.)

J. KLESMENT'i „Palgaolude korraldamine seadusandlisel teel“. Hird 10 senti (15 senti).

Peale eelnimetatud teoste on E. T. Keskliidult võimalik saada piiratud arvul Rahwasteliidu Tööbüroo 10-aastase juubeli albumi, saksakeelses tekstis, missuguse albumi hind on 3,50 kr., Eestimaa Töolisühingute Keskliidult tellida aga kõigest Kr. 2.50. Albumi kohta on kirjeldus ilmunud „Töoliste Hääles“ nr. 5.

Kasutage juhust igaüks ja telligu viivitamata eeltähendatud raamatud.

Neile, kes raamatute hinna postmarkides ehk posti kaudu E. T. Keskliidule ära saadavad, saadetakse raamatud posti teel koju kätte.

Tellimiste aadress: Eestimaa Töolisühingute Keskliit, W. Pärnu mnt, 31—4, Tallinn.

Tööliste Hääl

Eestimaa Töolisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 6

Juuni 1930

III aastakäik

Umetiühingud — ühiskondliku võimu teguritena.

Töölisklassi osa praeguses majanduskorras.

Uga korraldatud riigielu tugeneb teatud alus-seadustele, millised demokraatliku korra juures rahvas ise loob, diktatuuri päevil talle aga peale surutakse. Uga need riiklikud alus-seadused, või nagu neid kutsutakse — põhiseadused pole enesest ju midagi muud kui tükkide trükitud paberit, kui neis ei peegeldu ühiskonna tõelikud jõuuhetorrad. See oli ju Ferdinand Lassalle, kes ühes oma hiilgavamateist kõnedeist ütles, et kuningas, kelle käsku täidab sõjavägi ning kahurid, aadel, kel on mõju kuninga ning hoomkonna juures, töösturid ja pangahärrad, kelle käsutuses seisavad mabrikud, masinad ning rahad, — kõik nad on tükkide põhiseaduseist. Kõik nad panevad mängu oma võimuvahendid, kui põhiseadus või mõni muu seadus hakkab piirama nende varanduslikke õigusi ja elutingimusi. Teiste sõnadega: põhiseadus on jõudude vahetorra kiisumus, on võimu kiisumus.

Meile võimukandjatele — nagu kuningas ja aadel, kes kunagi olid kõikvõimsad, feltsiid juba Lassalle'i eluajal uued, keda ta nimetas ülaltoodud titaadis — töösturid ja pankiirid. Kuid ajalugu ei peatu ju ilma-

pillugi. Vanade võimukandjate mõju jurutakse tagasi, nad isegi kaovad, nagu näeme kroonikandjate juures. Uued tungivad esile, võtavad enese alla vanade kohad. Ja suure riigi- ning põhiseadusliku korra teoreetiku Lassalle'i elutöö oligi juhitud sinna, et muuta uut kihti, tööliskonda, teadlikuks ühiskondliku elu ja poliitilise tegevuse alal, valmista teda ette võimu kandmaks kihtiks.

Uga milles seisab töölisklassi tugevus, milles peitub ta põhiseaduslik võim. Tästi õpetatud sõjaväge pole ometi ta käsutuses, jama... ja mitte kahureid. Mabrikud, masinad ja kõike haarav raha on väljaspool ta mõju- piirkonda. — Ja ometi on ta praegusel ajal tugevama põhiseaduslik võim. Ta on jeda oma juure üldmajandusliku tähtsuse tõttu, millel omakord mõju ühiskondliku ja poliitilise elu peale. Kujutatagu ainult, et loom töö absoluutselt seisaks kõikjal vaid mõned päevad — mis oleks selle tagajärg. Kas ei puhkaks siis korraga tandid, kas ei ähwardaks miljoneid suurlinna inimesi näljasurm, — kõnelemata pöörastest majanduslikkudest kahjudeist ja ühiskonna vaesjenemisest. Palgatööliste tähtsus suureneb ühes nende arvu kas-

wuga. Mida enam inimesi ühe majandusliku hüve valmistamiseks tööjaotuse põhimõtte alusel rakendatud, jeda tuntavam ja asendamatum on iga ühikutegevus. Lohomotiiv, mis määratud maakohtadest elurawete rongide weoks linnadesse, oleks majanduslikult täiesti kõlbmatu, kui puudub näiteks ainult kütaja, — olgugi et sama lohomotiivi ehitamiseks on võtnud osa tuhat inimest. Ükski ajaleht ei jaaks ilmuda, kui puuduks ainus vastutaw mees rotatsioonimajana juures, olgugi et kõik sõnumid kirjutatud, telefoni-telegraafi teel edastatud, masinate laotud ja trükiwalmis tehtud. Kõikide tööoleneb ühest täpselt samuti nagu ühe tööoleneb kõikide loomast tööst olemajõutajatest. Niisugune on praegusaja valmistusprotsess. Kuid see sugune pole ka alati mitte olnud. Mastakiimnate eest ehitata lumes ise oma maja täielikult ja sõltumus teistest paljudest oli talle wõõras. Tänapäeval ei piisiks ühiskond see suguse majanduslikkude suhete najal, täna võib üksi suur, teotud, paljuliikmeline tööproutsess luua wäärtusi, mida üks rahwas oma eluülespidamises majab. Ja just selles seisabki töölisklassi wõim ning tähtsus.

Kuid mitte üksi töölisklassi tähtsus ja ta arm pole küllaldane selleks, et kindlustada töölisklassile ühiskonnas jeda kaalu ja wõimu, mis tal peaks olema ja wõiks olla. Seks tuleb töölisklassi ise siduda oma organisatsioonidega üheks termikuks. Pöördume tagasi Lasjalle'i näite juure ja kujutame ette, et oleksid korraga ära põletatud kõik põhiseadused ning muud seadusraamatud. Siis peaks loodama uued ja kui sel puhul puudusid töölisklasside ametiühingulised ning po-

litilised organisatsioonid, kas ei oleks siis töösturid ning pankiirid täpselt sama wõimjad, kui wanasti monark oli. Keegi neist ei tuleks mõttele kindlustada töötawale inimesele inimwäerilist ülespidamist. Palga alamäär, tööaja normeerimine ja sotsiaalkindlustus oleksid kuulmatud mõisted. — Wuidugi on see waid näide, mis juhtuks töölisklasside seadustega teistsuguste ühiskondlikkude jõudude wahekorras juures, — siis kui poleks töölisklasside organisatsioonid, kes jaawatunud need seadused.

Ka teisesuunalise järelduse peame tegema. Kui tööliskond ei hoolitse oma organisatsioonilise wõrgu edaspidise arenemise ja tugewnemise eest, siis tuleb sotsiaalseadusandluses seisat ja keegi ei näeks enam mingisuguseid uuendusi.

Ametiühingud, kui ühiskondlikud wõimuwahendid, suruwad lõpuks oma pitseri kogu ümbruskonnale. Ükski rahwas, olgu see nii tagurline kui tahes, ei saa tugewa ametiühingulise liikumise juures enam maha jallata tööliskonna õigust inimwäeriliste elutingimuste peale. Wõidakse waid waielda, mida mõelda inimwäeriliste elutingimuste all ja kui laialt jeda mõista.

Weldust peaks olema selge: Tahab tööliskond uue ühiskondliku jõuna end järjelt suuremas ulatuses panna maksma, tahab ta põhiseaduslikku korda täiel määral oma hwnides ära kasutada, siis peab ta looma wõimjad ametiühingud, mis koondaksid enesele tööliskonna arwulise jõu kornale ka kõik ta waimlise jõu. Praeguses komplitseeritud, keerulises ühiskonnas pole teist teed enese maksmapanekuks.

Töölisi riisutakse.

Töötasu jäetakse maksmata. Töölistel tuleb pöörata kohtu poole.

Cesti töölisklass elab poolnäljas. Mitte ainult need, kes kas töötawad, wõi ainult ajutiselt tööd leiawad, mitte ainult ka need, jeda „hädadaabitöödel“ wäikeste töötasu eest eksploatatakse. Ka nende töölisklasside palga ostujõud on wähenenud, kes päewast päewa palehigis töötawad. Elumafumusus on tõusnud, mitte aga wastawalt tööpalgad. On tööalad, kus tööpalk on langenud. Statistika andmed näitawad, et tarbainete hinnad olid 1929. a. keskmiiselt 17% wõrra kallimad, kui 1923. a., kuna samal ajal teenistus oli kõrgem keskmiiselt waid 12,20% wõrra. Teenistuse tõus,

mis statistika andmetel olnud 1927—1929. a., pole suutnud tuua kergendust töölisklasside majanduslikku seisukorda elumafumuse kiire tõusu tõttu.

Madalate tööpalkade peale waatamata riisutakse iga aasta hulk töölisi otse paljaks: nad ei saa tehtud töö eest üldse tööpalka. Kui wõimalik oleks selle kohta statistikat teha, siis alles näekime, kui suure summa ja mis suguse kõrge protsendi wõrrelles töötasu üldsummaga teeb wälja töölisklasside saamata jäänud pall. Juba üksi tööhooletandeministerruumile on esitatud kaetusi palga mittewälja-

andmise ja finnipidamise kohta: 1922. a. — 1.144, 1923. a. — 1.717, 1924. a. — 2.123, 1925. a. — 1.915, 1926. a. — 2.002, 1927. a. — 404, 1928. a. — 829. Kaebuste arvu vähenemine viimastel aastatel ei ole tingitud mitte sellest, nagu oleks sel alal kuritarvitatus vähenenud, vaid — töö-hoolekandeministeriumi poole pööramine ei anna tagajärgi.

Viimastel aegadel näitavad andmed protesteeritud mekslite, fuletud äride ja ettevõtete arvu tõusu: „maksujouetuse“ kasvab. Selle „maksujouetuse“ all kannatavad ka töölised ja teenijad: nad kaotavad oma töötasu, ka selle, mis juba teenitud, kuid nädalate, sageli kuude viisi saamata.

Paljud ei maksa meelega töolistele palga välja, teades, et tööline võimetu on selle väljanõudmiseks. Paljud, nähes oma „maksujouetuse“ lähinemist, koguvad töolistegi paljadest omale summasid, millega hiljem uuesti ärilisi operatsioone teha.

Töolistele töötasu maksmata jätmine on paljudele ettevõtjatele muutunud otse normaalseks sisetulekuallikaks, mille kohta mõtivad oma arveraamatu tulude poolel erikonto avada. Seda ei taheta pidagi enam kelmuseks ja riijumiseks, vaid — aujaks äriliseks võtteks.

Tööpalga saamata jäämine asetab töölisperekonna väga raskesse seisukorda, hävitab ta elukorra, lõob ta elueelarvesse täitmata puudujäägi ja katab veelgi allapoole materjaalset, sotsiaalset ja kultuurilist tasepinda.

Tööliselt töötasu riijumine on kuritöö, mille vastu tuleks võidelda karmide abinõudega, mida aga kodanlisilmamaateline seadusandlus ei poolda. Seadused kes suhtes on enam kui puudulikud. Tööstuslike tööseadustikust leiame selle kohta § 55, mille järgi töölisel, kes tähtjaks jaadaolevat teenistustasu pole kätte saanud mitte enese süü läbi, on õigus kohtuorras temaga sõlmitud lepingu muredmist nõuda. Sellel alusel töölise poolt kuu aja jooksul antud nõudmise peale, kui tema palve osutub põhjendatuks, mõistetakse tema kasuks peale selle summa, mis ettevõtte

walbaja temale võlgneb, ijeäralist tasu määr, mis ei tõuse kõrgemale: tähtjalise lepingu juures — tema k a h e k u u teenistusest, kuid määramata ajalise lepingu juures — k a h e n ä d a l a teenistusest.

1925. a., kus selgus, et töölised kaotafid tööpalka tasumata jätmise läbi miljoneid, võeti riigikogu poolt vastu sotsialistliku riikma ettepaneful § 55¹, mille järgi, vaatamata selle peale, kas tööline nõuab ülaltoodud § 55 korras teenistuslepingu lõpetamist või töötab edasi, on ettevõtte omanik kohustatud ilma töölise süüta tähtjaks väljamaksmata jäänud palga pealt töölisele viiuitusraha maksuma ½ % iga ööpäeva eest, mis palgamaksmisega üle tähtjaja viiuitatud. Viiuitusraha on ettevõtte omanik kohustatud maksuma pooltel määr, kui ta wabatahtlikult tajub töölisele tähtjaks väljamaksmata palga. (R. T. nr. 175/176 — 1925. a. sead. nr. 89).

Nii on tööline õigustatud tähtjaks maksmata jäänud palgalt saama 6% iga ööpäeva eest, see on 1% iga kuue päeva eest ka siis, kui töötasu wabatahtlikult välja maksetakse. Töölised väga sageli jätavad selles §-is antud õiguse kasutamata ja see meelitab paljuid ettevõtjaid töötasu maksmata jätmisele ja selle töolistelt riijumisele. Töolistel tuleks hoiduda ettevõtja kätte töötasu jätmisest: oma õigust, mis seadus annab, tuleb neil viiuitamata kasutada. Töötasu väljamaksmata jätmisel tuleb pöörata nõudmisega kohtu poole. Siin peaksid ametühingud võimaldama töolistele juriidilist abi palwekirja koostamisel.

Et võidelda töolistelt töötasu riijumise vastu, oleks küll waja, et tööinspektorile töötasu väljanõudmise ja korratute maksjate karistamiseks uilesanded ja õigused antaks, taks ning töolistele pööramise kohtu poole lihttaks ning töolistele pööramisi kohtu poole lihtjustataks ja kohtu otsuse saabumist kiirendataks, kuid praegustes poliitilistes oludes on waewalt seadusandluselt sel alal midagi oodata. Sellepärast tuleb töolistel kasutada seda kaitset, mida seadus talle praegu töötasu riijujate vastu annab. L. J.

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?

Ainult ametiühingu kaudu võid oma elujärke parandada!

Eestimaa Töölisiühingute Refkliidu töökawa 1930. a.

Refkliidu ligemad ülesanded ja töökawa määras peajoontes kindlaks lähema paari aasta peale juba läinud aastal peetud II ametiühingute kongress, mispärast Refkliidu Nõukogul on waja käsitada waid mõningaid küsimusi, milliste foodne lahendamine võimaldaks teha Refkliidu töö edukamaks ja wiljakamaks. Sellepärast on tarwis:

1. Leida võimalusi vähemalt üle ametiühingulise instruktori organisaatori ametisjepanemiseks, kelle ülesandeks oleks ametiühingute tegewuse elustamine ja korraldamine, ametiühingulise selgitus- ja organisatsioonitöö juhtimine; ei peaks see osutama teostatawaks, siis tuleks leida võimalusi vähemalt ametisse wõtta üks kantseleijõud, kelle ülesandeks oleks lihtsam kirjandus, raamatupidamine, raamatukogu, kirjanduse müügi korraldamine „Töölise Hääl“ talituse ja ekspeditsiooni tööd, et võimaldada sekretärile ta kohustetäitmist ametiühingulise organiseerimistöe alal.

2. Kuna Refkliidu juhatusel seni pole korda läinud hankida toetussumme eeltähendatud tööjõudude palkamiseks. peaksid ametiühingud otsima võimalusi, et korraldada tarbekorral Refkliidu kaasabil mõnesuguseid ettevõtteid (pidud, perekonnadõhtud jne.), milliste puhastulust osa läheks Refkliidule eeltähendatud otstarbeks. Samuti peaksid ametiühingud kaaluma ja Refkliidule teatavaks tegema, kas ja millises ulatuses nad saaksid korraldada odawatajalisi ettekandeid (tõned, loengud, piduõhtud jne.), millisteks nad wõiksid wastawa honoraari eest kasutada Refkliidu instruktori-organisaatorit lektorina, kõnelejana jne.

3. Refkliidu juhatusel tuleb jatkata toetuste nõutamist Refkliidu tegewuse arendamiseks nii riigilt kui ka omawalitsustelt ja ühtlasi ka wälismaalistelt ametiühingulistelt organisatsioonidelt.

4. Tuleb asuda korraldama Refkliidu algatusel ja eestwõttel ametiühinglaste ekskursioonid nii kodumaal kui ka wälismaale, eeskätt naabermaale ametiühingulise liikumisega tutvunemise otstarbel.

5. Tuleb korraldada kohalisi ametiühingute päewi, millistest wõtawad osa võimalikult suurel arwul kõigi kohalikkude ametiühingute liikmed, eeskätt aga ametiühingute

juhtivad ja aktiivsed tegelased, nagu juhatuse, komisjonide, toimefondade jne. liikmed, usaldusmehed jne. Nende päewade ülesandeks peaks olema selgitada eeskätt ametiühingulise liikumise päewaküsimusi, kuna lõpuks wõiks olla ühine piduõhtu, mis aitaks fatta korraldamise kulusid, wõi osawõtjate ühine koosviibimine.

6. Pidada soowitawaks, et iga ametiühingu peakoosolekust wõtaksid osa kullalistena võimalikult kõigi kohalikkude ametiühingute esitajad ja võimaluse korral ka Refkliidu esitaja, et sel teel wastastiku tutvuneda üksteise tegewusega ja kawatjustega.

7. On waja erilist tähelepanu pöörata ametiühingute toetuskapitaalide asutamisele ja kogumisele, et teha ametiühinguid wõitluswõimelisteks organisatsioonideks ja ühtlasi piisawamalt kõita liikmeid oma ametiühingu külge, neid aineliselt huwitades.

8. Tuleb hakata ettevalmistama ja läbi suruma kollektiivlepinguid neis ettevõtetes ja tööstusharudes, kus selleks kõige soodsamad eeltingimused, arendades ühtlasi selgituskohutustööd kollektiivlepingute kasuks.

9. On waja hakata ettevalmistama osaliigi streike töölise töö- ja palgaolude parandamiseks ning kollektiivlepingute tarwitusele wõtmiseks nii omamaa ametiühingute wastastikul, kui ka rahwuswaheliste ametiühinguliste organisatsioonide toetusel neis tööstusharudes ja ettevõtetes, kus tegelik olukord seda wähegi võimaldab, sealjuures hoidudes aga kindlasti sarnastest streikidest, milliste nurjumine juba ette käegakatsutawalt selge.

10. Tuleb tõmmata selge ja kindel wahejoon Refkliidu ja temasje kuuluwate ametiühingute wahel ühelt poolt ja nende ametiühingute wahel teiselt poolt, kes on sattunud Refkliidule waenuliste mõjude alla ja awaldavad Refkliidu wõi Rahwuswahelise Ametiühingute Liidu suhtes waenulikke tegewusi. Sarnaste ametiühingute asemel tuleb tarbekorral asutada uusi ametiühinguid, kes asuksid R. M. L. platvormil ja kuuluksid Refkliitu.

11. Ette panna kõigile ametiühingule, et nad omad kulutused awaldaksid ühtlasi ka „Töölise Hääl“, aidates sellega kindlustada ajakirja majanduslikku külge ja tõsta ajakirja ka sisuliselt paremale järjele.

Kapitalismi muutuvast kujust.

Sotsiaalpoliitika osa selles.

Viimastel aastakümnetel on kapitalistlik süsteem õige tuntuvalt oma kuju muutnud ja ta tänapäevane struktuur on hoopis erinev toorfordest kapitalismist, mil töölised julgusid teha efimesi kallaletunges sellele.

Töölised katses kapitalismi kujunemist mõjutada enda huvides on olnud nii tagajärjekad ja sotsiaalne liikumine saavutanud feespoolet kapitalistlikku süsteemi niifuguseid muudatusi, et tahtmata kipub küsimus, kas kapitalismi muutunud vorm ei nõua ka sotsiaalse liikumise sihtide muutmist. Peab silmas pidades kapitalismi tänapäeva uut struktuuri, püüdma selle järgi kohandada ka tööliskonna võitlustaktikat.

Kapitalismi struktuuri muutused on viimastel aastatel seisnud majandusteaduslike ja majanduspoliitiliste vaikeluste keskpunktis. Muidugi tekkisid siin waadete lahkimine, eriti just kapitalistliku korra tulewiku käsitamisel.

Enam kui teised majandusteadlased on seda küsimust uurinud Sombart. Tema arwates praegune majandussüsteem on ainult üleminekuaja-majandus, kusjuures seni walitfenud majandussüsteem järkjärgult omandab uue korra iseloomu jooned. Sombarti arwates elame praegu hiliskapitalismi aegjärgul, üleminekuajal kapitalismist sotsialismile.

Ent paljud teised majandusteadlased ei poolda Sombardi arwamist. Mõned neist, nagu näiteks Harms ja Eckert usuvad, et meie praegu just täies hoos tüürime täiskapitalismi poole, et kapitalismi laiutamistung, kuigi väga muutuwates kujudes, oma lõpptulemuses siiski nõrgestamatult edasi walitseb kauge tulewikuni.

Aga needki kapitalismile tulewiku enustawad majandusteadlased ei saa mainimata jätta neid tähtsaid mõjutusi, mis sotsiaalne liikumine awaldab kapitalismi olewusele.

Nii ütleb Eckert, et „kafupüüded praeguses ja tulewiku kapitalismis suursugustumad sotsiaalsete nõudmiste arwesse wõtmisega.“ Kuidas aga kapitalism ise oma huvides pidi leppima selle sotsiaalsete nõudmiste arwestamisega, sellest on õige hõmitawalt kirjutanud Hamburgi sotsiaalpoliitiker Eduard Heimann omas raamatus „Kapitalismi sotsiaalne teooria“, mis ilmus alles hiljuti.

Ta ütleb, et puhkewa kapitalismi sotsiaalne tundemärk on see sotsiaalne sõltumus, mis iseloomustab kapitalistliku aegjärgu tööliskonna õiguslikku wabadust. Seda wabadust dieti ei olegi. Töölised aga ei saa selle wabaduse kaotusega kuidagi leppida ja peawad nõudma wabaduselubaduse täitmist, millise lubadusega dieti ju alati praegu majanduslikku forda. Loodetud wabaduse afemele on moodas forras astunud töö alahindamine ja selle wastu protesteeribki

Kapitalistliku tehase wärawa taga waritseb õnnetusjuhuste surm.

töölised wabadust ja austust nõudew tööliskitumine. Korduwalt toonitab Heimann, et tööline õigupoolest peab kõigepealt olema waba inimene, aga teda petetakse ses nõudmises ja et ta nüüd tahab muuta seda oluforda. Tööline wõitleb oma tööliskau eest: see ongi tööliskitumise õige siisu ja ajalooline ülesanne.

Ülaltoodust selgub ka sotsiaalse liikumise siht: wõidelda kätte tõelik ja täielik wabadus. See tähendab: wabadus korraldada tööelu töötawate inimeste eneste wastutusel ja korraldusel.

Selles wõitluses ei tarwitse häwitada kapitalismi positiivseid saawutusi, waid tähtsam on teda täiendada, teda fisfehitada uude

totiaalfesse wabadusforda, seespool kapita-
lismi teha praegu allumad wõimukandjateks.
Rahulikul teel totiaalpoliitilisi ümberkor-
raldusi mahutada kapitalismi pole wõimalik.
Seda sihti wõib saawutada ainult kapitalismi
taganedes. Wõitlus, mida peetakse totiaal-
poliitiliste korralduste elluviimiseks praegu-
ses majandusforras — ongi totiaalpoliitika
idee tegelikult muutmise. Need korraldused
lammutawad küll järkjärgult kapitalismi,
ent päästawad ta ühtlasi ähwardawast häda-
ohust ja kindlustawad teda uuesti.

Nii on siis totiaalpoliitika ühtaega rewo-
lutiooniline ja konserwatiivne. „Ja teostab
kiik-kiiki haawal totiaalset ideed seespool ka-
pitalistlikku forda ja teisest küljest kindlustab
sellega kapitalismi korraldatud edasikehtwust.“

Sotiaalpoliitilised korraldused kas kind-
lustawad praegust majanduskäiku, wõi osali-
selt muudawad teda ehk ifegi kahjustawad
teda. Nii esinebki totiaalpoliitiliste korral-
duste juures ford revolutsiooniline moment,
fords tagajätkum.

Seimanni arwates totiaalpoliitika kihu-

tab kapitalismi edasi kaugele üle enese pii-
ride, kindlustab küll tema olemust, aga ifka
ainult ta osalise lammutamise ja muutmise
hinnaga ja juhib ta niiviisi uude majandus-
forda, tasandades teed totialiseerimisele.
Sotiaalpoliitika ei jõua muidugi ükfinda
teostada totialismi, aga seni on siiski eelis-
tatud seda teed ja totiaalpoliitika-tee on tot-
ialiseerimise sihi saawutamiseks hädatarwilik
ja möödapääsemata.

Muidugi mitte igakõrs ei ühine Seimanni
seesuguse formulatsiooniga. Seimann näeb
töölises ainult produktenti, walmistajat,
totiaalfes liikumises aga puudutab ta liih-
dalt töölisi kui tarwitajat. Omas raamatus
jätab ta pea täiesti lahiseks tolle tähelpanu-
wäärima küsimuse, kas kapitalistide igasugu-
sed wõtted walmistus-, agraar- ja tollipoli-
tikas ei nõrgenda neid töölise kui tarwitaja
saawutusi, mis totiaalpoliitika kaudu kätte
wõidetud. Kapitalismi muutmise protsess on
alaline. Sotiaalpoliitika on selle muutmise-
protsessi alaliseks tagantõukajaks. Ja just
selle hõmitama nähte selgitamisele aitab Sei-
manni raamat tublisti kaasa.

Bernau — ametiühinguliste teadmiste allikas.

Kõrgema tööliskooli korraldus.

Ceskujaks kogu ametiühingulisele ilmale.

Ruhkepäewal, 4. mail awati Berliini
läheduses — Bernaus Saksa Ametiühingu-
lise Keskkõrge ametiühinguline kool
seks eriti ehitatud eskujulikus hoones, mille
ihte osa üleswõtte ilmus meil warem.

Bernau Ametiühingulise kooli awamine
on iseenesest sündmus, mille tähtsus ulatab
kaugemale üle Saksamaa piiride. Kogu ameti-
ühinguline ilm peaks tundma elawat huwi
selle eskimese töölisklassi kõrgema kooli wastu,
mille sihtiks kaswatada ja walmistada ette neid
waimlisi jõudusid, kes peawad arendama ameti-
ühingulisi liikumisi ja olema teguriteks uue
ühiskondliku korra teostamise protsessis. Asja
tähtsuse pärast lubatagu weidi pikemalt pea-
tuda kooli asutamise mõtte tekkimise ja kooli
töö korraldamise juures.

Milline iseloom on sel koolil ja milliseid
sihte ta taotleb?

Wastuse saame kooli asutamise käigust.
Inflatsiooniga aegjargu majanduslikud rasku-
sed olid lõõnud ametiühingutele rasked haa-
wad, organisatsiooniline ehitus oli pea täiesti

hõwitatud, hüüdsõnadega kottukogutud liik-
med olid jooksnud laiali, sest rahawäärtsuse
languse tõttu tühjaks jäänud ametiühingute
kasjad ei suutnud koos hoida neid, kes polnud
jüwenenud ametiühingulise tegevuse ega
tunnud ametiühingulise mõitluse meetodeid.

Kuid üllatawalt ruttu on suutnud Saksa
ametiühingud pärast inflatsiooni koldufi
uuesti ehitada üles oma ametiühingulise
aparaadi, muutes selle sama tugewaks kui ta
oli enne kottumarisemist. Wärske jõu ja
rõõmsa töötahetega suudeti aasta pärast ifegi
asuda edasitungile ning saawutada tähelpanu
wäärivad tagajärgi.

Aga ühtaegu uuestisünniga tekkis ameti-
ühinglastes elaw huwi haridusliku töö wastu.
Kõik tunnustasid, et möõdunud kottumarise-
mise üheks põhjuseks oli liig wähenene arusa-
mine ametiühingulise tegevusest, hulkade,
jah ifegi wastawate ametiühinglaste pinna-
pealsus.

Teisest küljest keskisid ametiühingute ette
uued ülesanded ifaks senistele, mille lähen-

damine nõudis uusi jõudusid, enam teadmisi. Sisemise kriisi ärahoidmiseks tuli hakata valmistama põhjalikumalt ette inimesi, kes vastaksid suurenenud nõuetele.

Aga oli veel üks põhjus haridusliku töö elavamaaks muutmiseks. Inflatsioonil ajal pandi tähele, et ametiühingute rasket seisukorda asusid ära ka jutama vastutustundeta isikud, kes hoolimatu kihutustööga õõnestasid hulkades usaldust ametiühingute vastu. Salvasti ettevalmistatud ametiühingulised usaldusmehed ei osanud õigel ajal ja õigete abinõudega jeda kihutustööd teha kahjutaks. Nõuete juhtus jeda, et nad ise lasksid end üles-

õppimisele. Nende ülemalpidamise kursuste ajal mõtsid liidud enese kanda. — Ja otsekohe olid tulemused hoopis teised. Töö arenes jõudjasti, iise ja sama tööstusharu õpilastest kujunesid waimliste sidemetega liidetud grupid, kes pärast kursuste lõppu asusid hooga tehastes tööle, olles omawahel alalises ühenduses, kontaktis. Nii kujunes tehastes ametiühingute waimline kaader, kes kandis edasi kursustel jaatud teadmisi hulkadesse, töstes üldist tasapinda ja arusaamist ametiühingulistest ülesannetest.

Kuid jaks ametiühingud ei jäänud peatumata jeejuguise kaswatuskõõ korralduse juure.

Lawiinina tungib töölikond wabaduse poole.

kihutada ning aitafid aktiivselt kaasa ametiühingute lõhkumisele. — Muidugi pärast said nad oma ehsisammust aru, kahetsesidki jeda, aga kahju oli jiski ühingutele ja jeeaga ka fogu töölisklassile tehtud.

Õõigil neil põhjustel tõtsfid ametiühingud kohe pärast inflatsiooniega oma tegewuses ehsiplaanile jüst haridusliku töö, tegelaste ettevalmistamise. Korraldati kühajalisi kursuseid ja loenguid, peeti õpetlikke konwerentse ning tehti praktilisi harjutusi.

Õmeti selgus, et jeejuguiste juhustikkude algatustega ei saanutata palju. Tõõlt tulnud wäsinud inimesed ei suutnud kiillalt hoollega teha enam waimlist töõd. Ametiühingutes walmis kawa, korraldada iga liidu juures juba kindlad paari-kolme-nädalised kursused, kus õpilased pühendasfid end täies ulatuses

Et wõimaldada kursantidel jaada kõige paremat ettevalmistust, oli tarwis luua oluford, kus kõige paremad ametiühingulised õppejõud jaaksf anda õpetust. Suurehulgalise kessliidu juhatus otjusele asutada üle-kursuste jaoks polnud wõimalik häid õppejõudusid jaata. Ja seal tuligi ametiühingulise kessliidu juhatus otjusele õfutada üle-maaline kool, kuhu kõik ametiühingulised liidud mõiksfid jaata oma andekamaid usaldusmehi. Siia oli wõimalik koondada ka kõige paremaid õppejõudusid.

Niijugune on Bernau ametiühingulise kooli tekkimise ajalugu.

Kool ise on puhtal kujul jühtkaswatuslik õppeasutus. Kõõ õpetuse metoodika on rajatud ametiühingulise töö wajadustele ja ülesannetele. Kool peab andma iga tööstus-

haru ametiühingu ujaldušmehele kõik eriteadmišed, mis tal oma kutseala tööliste organifeerimifeš tarvis. Selles mõttes on igal ametiühingulifel liidul õigus saada õpetajaks oma ala eriteadlasi, kes peab eriloenguid jelle liidu kursantidele. Neil loengutel käsitatatse iškifute tööstušharude arenemifit, nende eriifeloomu, wastawa ala ametiühingulife liikumife ajalugu ja organifeerimistöö meetodite išeäraldušit.

Teifejt külješt antatse koolis üldõpetušt ainetes, mis tarwikifud igale ametiühingulajele. Miifugusteks aineteks on: rahwamajandus, töödõigus, sotsiaalpoliitika, kõifide nende alade arenemislugu ja üldine ametiühinguline ajalugu. Nende ainetes õpetajaid määrab miidugi Ametiühingulife Reffliidu juhatuš.

Õppetöömiifi on määranud kuulajate koosfeis. Nad tulewad tehastešt ja omawad juba elufogemušit. Sellele, mida nad näinud ja kuulnud, tuleb anda ainult teaduslik alus, nende praktiliifi fogemušit tuleb täiendada teoreetiliste teadmištega jeevärra, et nad saawad olla, maksimaaljel määral kasulikud ametiühingutele. — See on Bernau ametiühingulife kooli siht.

Organifatsioonilife tüübi poolešt on jee kool — kodu-kool. Ta ülalpidamife kulud kannawad ametiühingulifed liidud täiel määral. Nad maksawad ka õpilaste reifit- ja jõõgiraša, nii et kooli tuleja võib muretult anduda täie jõuga õppetööle. Üldine sišfejubašaw kursuš keštab neli nädalat, kuid jelle järele korraldatakse spetsiifiliskursused, mille keštwuše määrab iga kursufe ulatuš.

Koolis on ühiskorter 120 iškifule, üks tuba kahe õpilase jaoks. Koolis on kolm klassiruumi, igaišs 40 ištekohaga, kaks jeminariiumi, raamatukogu, jalutusruum ja jõõgišaal. Peale jelle üks suur koosolekute šaal, wõimla ja štaadion. Kõif ruumid on eeskujulikult sišse seatud, wastawad moodfatele ter-

wiškoiu nõuetele ning ka nõudlikuma inimeše ilutundele. Arhitektoonilife külje poolt on Bernau ametiühinguline kool tahtnud rõhutada, et ametiühinguline liikumine pole paljalt wõitlus leiwa pärašt, waid et ta sihkis on luua kultuurinimeše elutingimušit, anda wainliifi wäärtuši kõigile.

Ühiskorteris — internaadis on 120 õpilast jagatud nelja osša — igaišes 30 inimešt, kellel omaette majatiib. Need kolmkümmend jagunewad weelgi kolme 10-ne iškifulife gruppi ja iga jeeugufe grupi käsutufes on üks ford jelles majatiimas. Jeeugufed 10-ne liikmelifed grupid moodustawad omawahel tihedama ringi jeespool jeda üldišt 120-liikmelifit ühiskorteri. Nemad wastutawad ka iškifelt korra eest oma majakorral; nad moodustawad klassiškifit iše õpilasjere ja iškifit jõõgišaalil on nad iškisteifele lauanaabriteks.

Jeeugufe eluforraldušega tahetakse õpilasi tihedamini šiduda, neid õpetada pidama wabatahtlikku distiipliini.

Kooli awamifjel ütles Sakša Ametiühingulife Reffliidu ešimees Peter Grassmann täie õigufega: Selle maja rajamifjega tahame astuda uutele radadele. Meie tahame, et igapäwase töö juurešt siia tulew inimene tunneks end siin häšti, et ta siin wiibimife nädalad olefikid talle mitte iškifit töd-, waid ka pidu-nädalateks, et ta heameelega mälestaks siin üleelatud aegu ja et hinges tärkaks soow luua kõifjal jeeugufit harmooniat, nagu ta leidnud siit. Meie ahame siin luua uut inimešt.

Mis jääb meilgi üle muud, kui soowida Bernau ametiühingulistele koolidele kõike edu, et temajt kaswaks wõimas töölisklassi wainuallikas, mille mõju ulataks kaugele üle Sakšamaa piiri ja mis wirgutaks kogu ilma tööliskonda järgnema sakša ametiühingute eeskujule.

Kümme aastat tööstusnõukogude seadust.

Arenemistee läheb käsikäes ametiühingutega.

Clemens Nörpeli järgi.

Juba kümme aastat on Sakšamaal maksew tööstusnõukogude seadus ja jellepärašt pole üleliigne korraks heita pilku tagasi. Nõõõbiti praegu walitsewa majanduskorra arenguga ja ametiühingulife liikumife kaswamifjega on liikunud tööliste ja teenijate

piiid, ametiühingusse koondudes, saanutada mõjumõimu ka tööstufe juhtimifjeks.

Enne ilmasõda polnud sel piiidel kuigi suuri tagajärgi. Siiskit liihike ajalooline ülewaade jes asjas ei teeks wiga. Ešimešt ford moodustati 1891. aastal Sakša fakultatiiv-

jed tööliste-komisjonid, milliseid võime pidada moodstate tööstusnõukogude tagasihoidlikkudeks eelkäijateks. Nende komisjonide õigused olid õige piiratud, neil oli vaid õigus enne teatud tööforraduse maksma panemist jelle kohta ettevõtjale ütelda oma arvamist. Vähe laiemad olid määrused, mis Preisimaal mäetööstuste kohta loodi 1905 a. ja 1909. a. Urvestades mäetöölaliste eriliiselt

jel määrusel polnud otjekohe tema tekkimise ajal mingit olulist tähtsust, sest sõja lõppedes asutati Saksamaal mone eeskujul poliitilised tööliste nõukogud. Ja ainult nende poliitiliste nõukogude varjus töötasid seaduses ettenähtud tööliste-teenijate komisjonid. Ent juba mone kuu möödudes muutus olukord. Poliitilised tööliste nõukogud kadusid ifka enam ja enam

Lapsekingadest väljakaswanud tööliskonda ei saa kapitalisti enam käsutada oma heaksarwamise järgi.

hädasohtlikku tööd, tehti ettevõtjatele fohuseks ajutada komisjonid ja kõigepealt määrata „julgeoleku-mehed“ tööliste seas, kelle ülesandeks oli waltwata jelle järele, et kaewandustes ka tegelikult teostatatse seadustes ettenähtud kaitsetööd ja abinõud tööõnnetuste ärahoidmiseks.

Alles ilma sõja päewil jõuti esimene põhimõtteliku samm uõrra edasi. 1916. a. maksma pandud abiteenistusseadus kirjutas ette tööliste ja teenijate komisjoni asutamise ja andis wiimasele õiguse „tööstuse sifemises elus edendada tööliste seas head läbisammist, ettevõtjale teatawaks teha tööliste soowe ja kaebusi neis asjus, mis puutuwad tööstuse sifeseadet, palga — ja teiji tööolusid.“

Nende tööliste ja teenijate komisjonide ülesannete ala laiendati hiljem 23. detj. 1918. a. seadusega. Ent fellel pärast sõjaaeg-

tahaplaanile. Ettevõtjate wastu seis tööliste-teenijate komisjonide wastu kaswas järjest, nii et 1919. a. suurte praetöölaliste töömõitluse järele Weest-Saksamaa sjeepiirkonnas ja 1919. a. aprillis puhkenud Berliini metallitööstuste teenijate streikide järele toofordne riigiwalitjus oli sunnitud awalikult seletama, et tööstusnõukogude jüstem on tarwis uiles wõtta põhiseadusesse. See teostatigi rahwuskoogu poolt põhiseaduse artikkel 165-daga. Wahpeal olid poliitilised töölistenõukogud täiesti kadunud. Walimiste teel oli Saksa rahwas oma poolehoidu awaldamud demokraatialle, mõistes hukka diktatuuri.

Põhiseaduse 165,da artikli põhjal 4. weebr. 1920. a. wiidi eslu tööstusnõukogude seadus. Selleks, et kaitsta tööliste ühiseid majanduslikke huwisid ettevõtjate wastu ja ettevõtjat toetada tööstuse otstarbe täitmisel, peawad tööstusnõukogude

seaduse järele tööstused, kus vähemalt 20 töölit, walima tööstusenõukogu ja tööstused, kus vähem kui 20 töölit, walima tööstuse järelewaataja (Betriebsobmann). Tööstusenõukogu ülesandeks on hoolitseda kogu tööstusettenõtte huwide eest, kõigepealt aga majanduslikkude ülesannete sooritamine. Tööliliste ja teenijate sotsiaalsete huwide eest on walwel nõukogu kõrwal weel eriline tööliliste-teenijate nõukogu, kuhu kuuluvad wastama ettenõtte juhatusel liitmed ja täiendusliitmed tööliliste-teenijate hulgast.

Tööstusenõukogude majanduslikud ülesanded seisawad esijoones selles, et ettenõtte juhatusel toetada oma nõuga ja ühes juhatuselga hoolitseda tööstuse õitfengu eest ja korraldada majandusliku juhtimise eest, aidata kaasa uute töömeetodite läbiwiimiseks, kaitsta ettevõtet wapuustuste eest, edendada head läbifaamist ja wastastikust arusaamist tööliliste kui ka ettenõttjate wahel ja kaitsta tööliliste ühinemismahadust. Nõukogul on õigus iga weerandaasta lõpul nõuda ettenõttjalt aruannet ettenõtte seisukorra ja wõimiste kohta, nõuda teateid eelolewa weerandaasta tööliliste arwu kohta, samuti ettenõtte kasu wõi kahju selgitamist ja lõpuks õigus saada 1—2 nõukogu liiget nende ettenõttete kontrollnõukogusse, kus seaduse järele jääwane kontrollorgan olema peab.

Kutsealaliste nõukogude ülesanne on walwata tööliliste kaitseks antud määruste ja tariifilepingute täitmise järele, kaasa mõjuda palkade ja teiste tööolude korraldamise asjas kui puudub wastaw tariifileping, kaasa mõjuda teenistuskirjade ja töökorralduste kokkuseadmisel, kõigepealt aga hoolitseda, et ettenõttes kõik tehakse tööliliste-teenijate terwishoiu kasuks ja õnnetusjuhtude arahoidmiseks ja et tööliliste-teenijate wallandamisel peetakse filmas tööstusenõukogude seaduses ettenähtud tingimusi. 28. weebr. 1928. a. uus nowell on mõningaid muundatusi tööstusenõukogude seadusesse toonud, mis tarwilikuks õjutunud selle seaduse paremaks teostamiseks.

Kui nüüd tagantjõrgi tahetakse kindlaks teha, kas tööstusenõukogud on suutnud ka oma otstarwet täita, siis peab kõigepealt sellele tähelepanu juhtima, et nõukogud, olles tihedalt ühendatud kogu majanduse seisukorraga, on otse summitud olnud kaasa tegema üldise majandusel wõnkumise üles ja alla. Peale selle on wastuwaidlematu tõsiasi, et tööstusenõukogude süsteem kannab fündifa-

liitlikku iseloomu, millest wõib tekkida hädaoht, et teataw tööstusekojilikud mõjud wõimule pääsewad. Tegelikult on jellasid piirideid ka olnud, kusjuures ettenõttjad on piirdunud teatud tööühingute kaashäälendamiseõiguse teostamisega ettenõttes tööliliste häälil kasutada enda kasuks ja teiselt poolt jälle on poliitilised parteid piirdunud tööstusenõukogusid kasutada oma sihtide teostamiseks. Minult üks kord, see oli aastal 1919, jäi jääwane mulje, nagu oleks poliitilistel parteidel selles mõttes tõesti edu. Kuid hiljem ei ole kõigist piirdumistest hoolimata neil mitte korda läinud tööstusenõukogude tihedat koostööd ametiühingutega lõhkuda. Ametiühingutes peawadki tööstusenõukogud enesele tuge otsima ja leidma. Midagi ei oleks wõhiklikum, kui nõukogud tõesti arwaksid paljalt seadusliku korralduse põhjal ilma ametiühinguteta, toime tulla oma ülesannetega. Minult seal, kus neid toetab tugev organisatsioon, on neil wõimalik omi ülesandeid täita täiel määral. Ametiühingute ülesanne aga on, tööstusenõukogudega olla alalises kontaktis, hoolitseda nende majandusliku ja sotsiaalpolitilise kaswatusel ja wäljaarendamise eest, nii et nõukogud suudaksid tegutseda tõesti wiljakalt ja et nad ettenõtte huwidest ei unustaks üldist tööliliskumise eesmärki. Ei ole enam endist waenu tööstusenõukogude ja ametiühingute wahel. Tööstusenõukogud on muutunud, nagu jeda wäljendas kord Slatow õige kujukalt, ametiühingute pikendatud käeks jeespool ettenõtet.

Riigitöökohus on muu tähtsate otsuste tegemisel ka seisukoha wõtnud tööstusenõukogude süsteemi kohta ja nimelt selles mõttes, et sotsiaalse töö- ja ettenõtte ühistööd pole tunnustanud ainult teadus, waid ka seadusandluses on ta kindlaks määratud. Ettenõttja ja tööliliste ühine koostöö moodustawat tööstuse põhilawet, mis eriti ilmnenat tööstusenõukogu seaduse § 66-das. Selle paragrahwiga on laiendatud tööliliste õigusi ettenõtte juhtes, neid ligi lastes tööstuse juhtimisele. Nendele laiendatud õigustele wastawat muidugi ka suwemad kohustused, nimelt ühine wastutus tööstuse eest. Tööliskond ja ühes temaga ühtikud töölilised ei wõinaw ettenõtte ajutisi hädaohte ja wõnkumisi lihtsalt sellega tagasi liikata, et nemad oma tööjõudu pakunud ja töötamiseks walmis olnud. Tööstuse juhtimisega käsitäes käiwat ka tööstuse raskuste kandmine.

Selline riigitöökohtu seisukohavõtmine loob hoopis uue probleemi, millega just tänapäev peab tegemist tegema. Nõnda, nagu sellest riigitöökohus aru saab, ei olnud igatahes mõeldud tööliste ja teenijate kaasarääkimise õigus. Ei nõutud sugugi, et tööliised peaksid osa saama ettevõtte kasust, samuti ei olnud ette nähtud, et nad peaksid tööstuse kahjusid ühiselt kandma. Sellise tõlgitsemise järele nihutatakse tööliste-teenijatele kaasarääkimise õigus kaugemale üle tänapäeva majandusliku arengu ja nimelt tööliste ja teenijate kahjuks.

Ametiühingud, kui tööliklassi esindajad, ei ihalda mitte ettevõtete demokraatiseerimist, mis tähendaks majanduselu jagunemist algraafikesteks, vaid majanduslikku demokraatiat, i. t. majanduselu korraldamist üldisuse huvides.

BriggI-Matthias on omas põhjalikus uurimistöös tööstusnõukogude probleemi kohta juba 1926. a. avaldanud arvamist, et niikaua kui tööstusnõukogud peavad täitma omi ülesandeid erakapitaliistlikkudes ettevõtetes, need tööstusnõukogud olles töölis- ja teenijaskonna usaldusmeheks, peavad sotsiaalpoliitiliste ja majanduslike nõudmistega vastolu puhul esirinda nihutama ikka sotsiaalpoliitilised nõudmised ja peavad

kaitsma mitte nii palju ettevõtjat ettevõtte otstarbel, vaid palju enam tööliisi-teenijaid ettevõtja vastu.

Sellega on ka ametiühingud päri. Sellepärast nõutakse ikka tugewamini majandusdemokraatiat. Siinjuures on tegemist waid teatud lubaduse täitmisega, mis kord töölistele ja teenijatele antud põhijeaduse artikkel 165-das, milles sisfejuhatawast öeldud: „Tööliised ja teenijad on õigustatud ühe-wääriliselt ühes ettevõtjaga ettevõtetes korraldama palga- ja töötingimusi, kui ka suured riisi-rahutused andsid tugewa tõrke kaasa mõjuma kogu produktiivsete jõudude majanduslikus arengus.“

Selle produktiivsete jõudude majandusliku arengu mõjutamine peab sama artikli järgi sündima kõigepealt riigimajandusnõukogu loomise kaudu, milles peawad esitatud olema kõik tähtsamad kutsegrupid wastawalt nende majanduslikule ja sotsiaalsele tähtsusele.

Tööstusnõukogude tähtsus sassa tööliisliikumisele on siiski suur. Ja ta kaswab weelgi sel määral, kuidas ametiühingutel, sassa tööliklassi põhijeaduslikult tunnustatud esitajatel, korda läheb tööliklassi mõju maksma panna kogu sassa majanduselu juhtimises.

Rahwuswahelistest kutsefektetariaatidest.

Neisse kuulub 13.709.861 töölist.

Nagu wastawast aruandest näha, on R. W. Riidu juure kuulwata 27 Rahwuswahelise kutsefektetariaadi liikmete üldarw 1928. a. tõusnud 13.657.681 pealt 13.709.861 peale, ehk suurenemine 52.180 (0,4%) wõrra.

Ühesjas kutseinternaadis on liikmete arw läinud weidi tagurpidi ja nimelt riietustööliste, mäetööliste, puutööliste, kübarseppade, keraamikatööliste, põllutööliste ja awaliku teenistuse tööliste sekretariaatides. Selle eest on ülejäänud 18 sekretariaadi liikmete arw tõusnud.

Protseptuaalselt on kõige enam kahane-nud põllutööliste sekretariaat (19,9%), kõige enam tugewnenud on õpetajate kutsefektetariaat (21,8%), siis posti-, telegr.- ja telef.-teenijate sekretariaat (15%), ehitustööliste sekretariaat (13,4%) ja hotelliteenijate sektr. (10,7%). Teised alla 10%.

Rahkefasse sekretariaati on astunud uute

maade ametiühingud, kumest on oja wälja langenud, kuma 13 sekretariaadis püsiwad endised organisatsioonid. Hotelliteenijate sekretariaati astusid kahe maa ühingud, põllu-tööliste sekretariaadist langesid jälle kahe maa organisatsioonid wälja.

Rahwuswahelistesse kutsefektetariaatidesse koondunud organisatsioonide üldarw on tõusnud 596 pealt 603 peale, seega suure-nus 7 wõrra.

Rahwuswahelise Ametiühingulise Riidu liikmete arw ei ole wõrdne kutsefektetariaatide liikmete koguarwule, sest osa organisat-sioone, kes kuuluvad Riitu, pole mitte weel astunud kutsefektetariaatidesse.

1928. aasta lõpul oli 17 riigis 34 ame-tiühingulist liitu 100.788 liikmega, mis kuu-lusid kutsefektetariaatidesse, kuid ei kuulunud R. W. Riitu astunud ülemaalistesse keslliitu-desse.

Töölisnoorsoo tarwete rahuldamisest.

Elu warjus. — Ettemõtjate spekulatsioon.

Naised, kes nagu mehedki tänapäewal seisawad kutsewõitluses, jõuawad ifka enam ja enam aruajamisele, et kõigi tööliliste kottuhoid ja üksimeel moodustab ainuma abinõu wabadel ametiühingutel wõidelda kätte paremat tulewiku ja luua olewif wähegi wastuwõetawaks.

Naised, kes proletaarliste perenaistena ja emadena oma nelja seina wahel wahetpidamata wõitlewad koduse elu murede ja puudustega, on oma waadetes tööilmale jageli iisna kitsapiirilised kui kutselal töötawad naised. „Kodu“ on saanud nende maailmaks. Nende unistused ei ulata kaugemale, kui saaks aga korralikult süüa, jõuaks järelnakstuga osta odaw grammofoon wõi raadioaparatuur, wahel harwa enesele ja lastele muretseja mõni uus kleit ja mõned sendid koguda kinni minemiseks.

Mehe ja suuremate laste nädala-töötasu on nii wäike, et temaga enamasti ainult puudulikult jõuab katta igapäewase elu tarwidusi. **Maksud**, mis mees ja kutsedööl töötawad lapsed peawad maksma ametiühingule ja parteile, näiwad perenaistele ja emale kaduma läinud rahana. Murelikult arwutab ta kui palju sejt summasit oleks wõinud osta kleidiriidet, wõodipeisu, saapataldu jne. Ja naine, kes aastate laupa, wõib olla kogu elu kestes, peab arwestama neid penne, piikab meest kui ka lapsi hoida eemal ametiühingust.

Suur oja sääraستهst naistest on waimlikelt känguäänud. Nende mõtled ei ulatu kaugemale igapäewaste muredest ja nad piikawad ka oma koduseid hoida tagasi kõigest, mil wähegi wabadusehõngu juures. Need naised, olles nähtawasti ise täiesti **apoliitilised** ja soowides, et ka nende omaksed sarnaneffid neile, muutuwad **igafuguse reaktiooni tugewamaks kantsiks**.

Kapitalism teab seda ja jellepärast piikab ta igatwiisi toetada ja kindlustada sääraسته eluwaadet. Ta ei põlga kulusid: asutatakse perenaiste-koole (muidugi ifamaalikkude naisühingute daamide juhtimisel), lasteadaasid, rinnalastekodusid, emade nõuandepunkte. Ja otstarb? Sellele küsimusele wastas lord õige amameelset Saksa suurtoösturite asutatud „Saksa tööliliste tehnilise edasiarendamise instituuudi juhataja:

„**tulewast töölilt on waja oma mõju alla wõtta juba siis, kui ta on alles emahus**“.

Sejt ettemõtjad teawad, et kui nad edespidi wähegi tahawad töölise oma mõju alla saada, siis peawad nad kõigepealt omale kindlustama **perefonna mõju**, s. t. wõitma ema poolehoidu.

See „mõjutamise“ mehhanism on loodud läbimõeldult ja hästi. Piikatakse tööliskomas äratada esiteks **seisustunnet** ja teiseks **alandlikku meelt** (walmisolekut järelandmiseks). Mõlemad on lahutamatuht seotud. Minult see, kes iga „kõrgemalaiseiswa“ ees end kiirutab, on uhke, kui ta lord ise wõib „alamaid“ käjutada, kes omakord end tema ees peawad kiirutama.

Tööliliste wõrgutamiseks loodud ajutised hoolitsemad **tööstusõpilaste wäljakoolitamise, tööliliste wõimlemise — mängu ja lauluühingute** eest; nad edendawad tööliliste **edasiharimist**, korraldades wastawaid koole ja kursuseid. Ja hoolitsemad jõukohajelt ka jelle eest, et ükijuhate kutselihtide wahel tekiks **„sotsiaalsed kiilud**“.

Seefuguse sihi saawutamiseks rakendatakse heategewad korraldused, eriti need, neis edendawad ainult ühe tööstuse tööliliste ühistunnet. Eriti pannakse rõhku laulu-, weeremängu-, spordi-, male-, teatri- ja haridusringidele, et sellega neid tihedamini siduda. . . ja neile wõimaldada seda, mis neil tarwis läheb, ja neid pikkamisi wõõrutada ametiühinguteft ning muuta headeks teguriteks oma tööstuslikus tööpoliitikas.

Sääraسته tihedakoelilt piikniist inimese mõjutamiseks ja piiknemiseks on kultuuriajalooft kasutanud wanasti ka **sejuiidid**, kes ostasid, oma waimu ja tahtega juhtida oma poolehoidjate kogu elu. **Täie kamalutega** antakse **seemet**; ent täie **ümbritega** nõutakse seda saangi ajal tagasi.

Naine, kes unustanud loodusseadused, näeb ainult seda, mida **pakutakse**. Ametiühingud nõuawad raha. Aga suurejooneline ettemõtjatemajapidamine edendab tööliliste heaolu hoopis ilma maksuta. Ta näitab kiil õige filmatorikawalt „sotsiaalselt kiilu“ ja seda, kui **wäike** tööline õieti ise on. Aga: ta wõib olla saab lord meistriks; ta wõib wabrikku „kassinos“ süüa. Et ta olude sunnil saab **wäiksemat töötasu** kui tema organiseeritud töökaaslasel, ei tule arwesse, kui mõelda seda suurt au, olla **ülem**. Ja kui ta siiski ei jõua igatsetud „üleam“ auastmeni, siis wõib ta puuduft kanna-

tada vähemasti jaks, et loodetavasti ford üks ta arvukatest poegadeist ehk jõuab kauge- male kui isa.

Tütarlapse tuleb kasvatada ehtjateks kodufanakesteks, see tähendab kajutamiskõlb- likkudeks emaloomadeks, kelle maailm piir- duks kodulaudaga.

Seesugune on kapitalistide poolt ellufut- jutud heategewate ja kultuuriliste töölisor- ganisatsioonide siht. Wõtke meie kristlikke noor- temeeste ja -naiste ühinguid ühes kõikide nen- de poolt korraldatavate oskus- ja kultuurkur- susetega — kõikide nende ülesandeks on hoida töölisnoori eemal tööliskõikumisest.

Sellepärast peamad teadlikud ametiühing- lased algama mõitlust seesuguse töölisnoorte waimu lämmatamise vastu. Tuleb igale töölispere wanemale teha selgeks, et ta mitte ei laseks oma lapse kodanlis-kapitaliistlikkusesse meelelahutus organisatsioonidesse, pidades meeles, et orjastades noore waimu orjastab kapitaliist ka hiljem noore teha.

Ametiühingud loogu ise oma noorte jaoks kooskämise kohad, võimaldagu neil oma lä- heduses rahuldada kultuurilisi huwidid. Sel teel luuakse juba maast madalast waimline side ametiühingute ja järeleolewa põlwe wahel.

Edufad töölisrahaasutused.

Taani, Wiini ja Saksa töölispangad.

Tööliskõikumine tungib järjest uutele ala- dele, seesugustelegi, millel wäljelt ilagu ei oleks midagi tegemist proletariaadiga. Üks seesugune ala on pangaasjandus.

Praegune ühiskondlik elu on rajatud kre- diidi põhimõttele. Rahhaasutused osutuwad lõppude lõpuks majandusliku elu tugewa- maks medruks. Mis seal siis imestada, kui suureks ja wõimsaks kaswanud tööliskõiku- mine ühes oma väga mitmesuguste majan- duslikkude ettewõtetega tundis tarwidust wa- baneda kapitaliistlikkude pangaasutuste kõi- kist. Nii on paljudes maades töölisorgani- satsioonid asutanud oma pangad, mis kõigiti seni töötanud edufalt. S. G. W. wiimane number toob ülewaate järgmiste töölispangade tegewusest.

Taani töölispank

awaldas hiljuti oma aruande, millest selgub, et pank on töötanud möödunud aastal väga edufalt. Panga mullune läbikäik tõusis 814.806.277 kr., s. o. ületas 1928. aasta läbikäigu 100 miljoni wõrra. Bilantsijum- ma oli 1929. a. lõpuks 38.117.473. See- suguse bilansiga on Taani töölispank oma fuuruse poolest jõudnud kahetkandale kohale omal maal. Rasu arwe näitab 463.246 kr. Möödunud aastal sõlmis pank hulga uusi

jidemeid, mis wõiwad olla kasulikud ta edas- pidisele arengule.

Wana töölispanga suuremate toimingute teostamiseks nõuab pangaseadus suuremat aktiiakapitali, siis ongi otsustatud 6-miljoni- list aktiiakapitali 1 miljoni wõrra suurenda- da.

Sama edufalt on töötanud

Wiini töölispank,

hoolimata äärmiselt halwast Austria majan- duslikust seisukorrast. Panga hoiussummad kaswasid m. a. 53,3 miljoni shillingini (1928. a. — 44,9 sh.). Panga puhaskasu tõusis 580.000 pealt 650.000 peale. Ameti- ühingutele ja kooperatiiwidele, kelle käes kogu 2,5-miljoniline aktiiakapital, makseti diwi- denti 10%. Tagawarakapitali suurendati 320.000 shillingi wõrra.

Wiini töölispank finantseerib töölisraha- dega kõigepealt üldkasulikke omawalitjuse, jeltskondlikke ja ühistegelisi asutisi.

Mitte harwemini pole töötanud

Saksa töölispank.

Panga hoiussummad on tõusnud 117 miljoni pealt 165 miljoni. Panga läbi- käik on tõusnud 2.036 miljoni pealt 2.787 miljoni.

Uuendage aegsasti „Töölise Hääl“ tellimisi 1. juulist.
„Töölise Hääl“ maksab aasta lõpuni kõigest 30 senti.

Tartu Töölisühingute Refkliidu aasta-üldkoosolek.

Räesolew kirjutus oli määratud eelmise numbril jooks, kuid et ta jõudis toime-
tusse hilja, pidi sellest jääma wälja.

„E. S.“ toim.

Tartu Töölisühingute Refkliidu aasta peakoosolekul oli päemakorras tegewuse ja ja rahaline aruanne, juhatusse ja rewisjonikomisjoni walimine jne.

Möödunud aasta tegewus ei ole nii wiljakas olnud, et see mõiks kõiki rahuldada. Refkliit kui kesorgaan ei moodusta iseenesest löögi jõudu, tema jõud seisab tema liikmeis ja need on ühikind ühinguid.

Kuigi ühingud aasta jooksul üldiselt tugewememist on näidanud, ei ulata nende jõud ega ettemõtkiikus weel niikaugele, et midagi suuremat ette wõtta ja läbi wiia. Refkliidul on tulnud tegeleda ennekõike majanduslikkude küsimustega; möödunud aasta jaanuaaris nude korterisse ületulemine tõi küll ühinguile awaramad tegewuswõimalused (kuigi kõik seda ei usu...), kuid Refkliidule, kui tegelikule waldajale, suuremad kohustused. Sellest on üle saadud ilma ühinguile lisakohustusi peale panemata.

Refkliit on ühinguile organiseerimistöös jõudumööda abiks olnud — aidates korraldada koosolekuid, muretsedes kõnelejaid jne. Suurem kohustus langeb ikkagi ühinguile enestele. Seda näeme sellestki, et ühingus, kus leidus enam tuld ja tööindu, organiseerimisetöö suuremaid tulemusi andis kui seal, kus seda rohkem igapäewaselt mõeti. Üldiselt on aga Eesti tööraha organiseerimine raskendatud just tööraha iseteadmuse wähe-
susest ja kultuurilise tasapinna madalusest. Ülemaalse ametiühingulise organiseerimis-
nädala puhul 6. okt. korraldas Refkliit rahwakoosoleku, kus ka hulkamõistew otsus „Strandmanni tollide“ kohta vastu mõeti.

Refkliidu tegelikul juhtimisel läbiwiidud 1. mai rongikäik õnnestus ootamatult hästi, eriti osawõtjate arwu poolest.

Töötatöölise organiseerimise alal tehti küll tööd, mis aga töötatöölise „teiste sõprade“ hoolsa kaastöö pärast vähem andis, kui seda kätte saada oleks mõinud. Kutjuti

ka ellu tööliswanemate nõukogu, aga Tartu eriliste olude ja wastawate seaduste puudulikkuse ning olemas olemate mittetäitmise tõttu erilist tegewust awaldada ei saanud.

Rahwajusel olid weel ekskursioonid Sel-
fingi ja ESM, millised aga ära jäid. Esi-
mene wäheste osawõtu tõttu, sest paljuil osa-
wõtjail tuli ette ootamatuid takistusi; teine
jälle meie ametiwõimude imeliku talituswiisi
tõttu wälispaaside andmisel. Loodetawasti
teostuwad mõlemad eesolewal juwel.

27. aug. mõeti vastu Läti Ametiühin-
gute Refkliiduroo 48-liikmeline ekskursioon, kel-
lele wastukülas käik ka ees seisab. Peale selle
mõtab Refkliit weel osa Tartu linna ja maa
tööstõrji nõukogust kolme esindajaga ja ühest
omawalitsuse komisjonist jne.

Auteks Refkliidu nõukogu liikmeiks mõeti
wastu järgmistest ühingute esindajaina sel-
limehed: J. Beltermann ja W. Olla —
Tartu Loidu- ja maitseainete töölise ühing,
M. Roos, D. Willemson, J. Adamson ja R.
Ofril — Rätšepatöölise ühing, M. Asfor,
M. Stamberg, G. Todi — Triikitöölise
ühing, M. Anisson ja J. Meos — Waba-
töölise ühing, M. Dunapuu, M. Pank ja
W. Repkowski — Nahatöölise ühing, M.
Mägi ja M. Piibe — Maalritöölise ühing,
L. Laas, J. Karu ja M. Wärat — Miatöölise
ühing, P. Karin ja M. Stein — Puit-
töölise ühing, M. Toom, M. Laane ja M.
Dinnomägi — Metallitöölise ühing, M.
Reihon ja J. Tiit — Ehitustöölise ühing,
E. Niisfik ja M. Selli — E. S. T. P. Ju-
hatusse waliti: M. Pank — esimees (nahat.), R.
Stein — sekretär-asjaajaja (puit.), R.
Ofril — laetur (rätšepat.), M. Asfor —
(triikit.), M. Piibe (maalrit.) ja M. Selli
(E. S. T. P.).

Rewisjonikomisjoni waliti M. Dunapuu ja M. Toom. Juhatusse ja rewisjonikomisjoni jäi kumbagi üks liige walimata, sest põhifiri nõuab poolt häält vähemalt pool äraantud häälte arwust. Puuduvad liikmed tulewad walimisele järgmisel liidu nõukogu koosolekul. Samuti on weel wastu-
mõtmatu eelarwe ja tegewuskawa.

Teateid ametiühingutest.

Sapa raudteetöölise üldkoosolek.

17. mail s. a. protesteeris Strandmanni-
Zimmermanni walitsuse tagajätkuwa, töö-

liste waenuliku poliitika vastu. On ju
teada, et haldandatakse riigiteenijate ja töö-
liste arstiabi saamist, tahetakse vähendada

tööliste haiguspäevade taju 50—60% võrra, määratakse raudtee remontitöölistel suvedel tööpäev 2 tundi pikemaks. Ülemuste kannupoisid tööjuhid, keda vahelt jooma pärast lahti lastud ja jälle tööle võetud, sunnivad aga töölisti enne tööpäeva algust tööriistu töö juure tooma ja peale tööaja lõppu tagasi viima — vahelt kilomeetrite kaugusele. Seefuguse töökorraldusega ei saa — ei tahi töölistid leppida — seda ütles ka Tapa osakonna üldkoosolek.

Tallinna maalritööliste ametiühingu propaganda-koosolek.

Niihapäeval, 25. mail oli Tallinna maalritööliste ametiühingu korraldanud „Pandooriini“ ruumes ametiühingulise propaganda-koosoleku.

Esimese kõnelejana esines E. Joonas, kes andis ülevaate meie tööliskonna palgatingimustest ja tuli lõpuks otsusele, et meil on küllalt võimalusi, hoolimata majanduslikust kitsikusest, parandada tööinimeste olukorda, kuid see võib sünnida ühki eeldusel, kui luuakse tugev ametiühinguline organisatsioon.

S. Martinson kõneles ametiühinguliseft liikumiseft väliskmail ja selgitas ühki-asjaliselt, mis suguste abinõudega ametiühingud suudavad parandada töölisklassi seisukorda.

M. Martna pidas südamliku kõne maalritööliste kutsemuredest, mis talle juba ta nooreft põlneft hästi teada. Maaler on hooaja tööline ja selle 4—5 kuu jooksul, mil ta oma erialal leiab tööd, ei saa ta koguda niipalju, et võiks pika töota aegjargu aastas üle elada. Maalrite olukord ei parane enne, kui pole teostatud tööpuuduse vastu finnitamine. Peaasi, kõik maalrid oma ametiühingusse.

Samal koosolekul avaldas wana Martna soovi astuda ka maalritööliste ametiühingu liikmeks, sest temagi on ju nii palju aastaid töötanud sellel kutsealal ja peab maalreid oma ametiwendadeks.

Ühingu esimees andis ülevaate maalritööliste ametiühingu senisest tegevuseft, märkides eriti ära maalri käsiraamatu kirjastamist, mis nõudnud ühingult suurt jõukulutust ja ainelist jõupingutust. Kõik maalrid ositu enesele see raamat, mis maksab waid 150 j. liikmetele.

Kõnelele järgnesid läbirääkimised, mis kestsid paar tundi.

Koosolekust osavõtjaid oleks wõinud olla rohkem.

Tartu pagaritööliste wiletsaft seisukorrast.

Et küll öötöö feeld ka Tartu linnas töötawate pagarite kohta maksew, leidub siiski waewalt kohta, kus seda seadust ei rifutaks — kas osaliselt wõi täielikult. Osa ettevõtjaid sunnib töölisti isegi ühe ööpäewa jooksul taks korda tööd tegema, see tähendab, õhtul kella seitsmest kuni 9—10-ni ja hommikul kella 1-st, kahest ehk kolmest lõunani, j. t. kella kahest kolmeni ehk fagedasti weel kauem. Töötaju arwatakse 12 tunni järele, kuid tegelikult tuleb töötada 8 ja rohkem tunde. Julgeb tööline niisuguse olukorra peale tähelpanu juhtida, siis öeldakse üsna lihtsalt: ei taha töötada, siis ära tee, tuleb teine ja see teeb, kuigi seadus keelab niisuguse ümberkäimise töölistiga.

Osa töödandjaid ei tunnista üldse öötöö feeldu — algawad tööd koguni õhtul ja lõpetawad hommikul. Osa Tartu pagaritöölisti on koondunud Tartu Toidu- ja maitseainete tööliste ametiühingusse. See ühing on ametiwõimude tähelpanu juhtinud sarnasele wäärnähitusele, kuid kahjuks pole sellel tulemusi olnud, sest hrad töösturid toimetawad ikka nõnda, nagu see neile meeldib. Sellepärast pöördub Tartu Toidu- ja maitseainete tööliste ametiühing, kõigi Tartu pagaritööliste poole üleskutsega — astuge kõik oma ametiühingu liikmeks, et siis ühifel jõul oma wiletsaft seisukorda parandada.

Ühing asub Tartus, Tähe tän. nr. 13, 3. korral, tuba nr. 3. Suhatuse koosolekud on laupäewiti õhtul kella 7-st alates.

Suhatus.

Narwa Ehitustööliste Liidu tegevuseft.

Narwa Ehitustööliste liit pidas oma aasta-üldkoosolekut aprilli lõpul. Siikmeid oli kokku tulnud $\frac{3}{4}$ üldarwust. 1929. a. aruanne ja 1930. a. eelarwe wõeti wastu ühel häälel.

Raamatukogu on täiendatud 100 krooni eest, mis haridusministeeriumist saadud läinud aastal. Üldkoosolek avaldas endisele haridusministrile S. Johansonile kaasabi eest tänu. Läinud talmel korraldas Ehitustööliste liit tehnilised kursused oma liikmetele ja wõõrastele, millest osavõtmine oli elaw. Tegevuskawas seisab loterii korraldamine, mille fisjetulek läheb raamatukogu täiendamiseks. Uude juhatusse waliti pea kõik endised liit-

med tagasi ja nimelt: Siiri Waimel, M. Sa-
har, M. Palm, S. Waimel, M. Randmer.

Revisjonikomisjoni E. Ertis, Tombach ja
Mill. Koosolek moodus töömeeleolus ja oli
iisimeelne. Suhtatus sms S. Waimel, proto-
kollis M. Palm.

Walga raudteelaste juur protest- koosolek.

18. mail j. a. peeti Raudteelaste Kodu
ruumis raudteelaste koosolekut. Osawõtjaid
waldas ääretu meelepaha wabariigi walit-
suse kawatsuste ja otsuste puhul, kus tahe-
takse wähendada tööliste haiguspäewade taju
üle 50%, halwendada arstiabi saamist ja
panna maksma 1. mail raudtee wälis- ja
ehitustööliste juwekuudel 10-tunniline töö-
päew. Sellega on raudteewalitsus sääsefur-
namiise ajanud. Raudtee remonditöölistel
on Gestis kõige wäiksemad paigad, raske-
d töötingimused ja õigusetu seisuford. Neile
töölistele oleks pidanud raudteewalitsus pal-
kasid förgendada, aga selle wastu on piken-
datud raudteetööliste tööpäewa juwekuudel
10 tunni peale, lootes sellega miljoneid pu-
hastkaju saawutada, et direktorid saaksid pree-
miaid lõigata.

Walitsuse kawatsuste üle andsid ülewaate
M. Melentshuk ja S. Normann, kuna üldise
majanduselu ummikusse wedajate poliitika
kohta B. Gilmann ja teised.

Koosolek wõttis wastu ühelhäälel järg-
mised protest-resolutsioonid:

Koosolek protesteerib kõige waljemalt
raudteewalitsuse ja teedeministeeriumi ka-
watsuste wastu maksma edaspidi päewatöö-
listele haiguse päewade taju üle 50% wä-
hem seniist ja nõuab, et raudteetöölis-
tele makstakse edaspidi haiguspäewade eest
taju keskmise teenistuse suuruses.

Koosolek awaldab kõige waljemat pro-
testi sääraste seaduse wastu, millega antakse
wabariigi walitsusele õigus oma arnanäge-
mise järele määrata riigitöölistele ja teeni-
jatele arstiabiandmist. Arstiabi antagu kind-
late seaduses ettenähtud normide järele ta-
suta ja waba arstiwaliku wõimalusega.

Kutseühingud olgu walwel ja eriti ühin-
gute keskkoondused, et sarnased kawatsused ja
seadused ei saaks ellu wiidud, mis on wastu-
wõtmatud töölistele ja teenijatele.

Koosolek protesteerib wabariigi walitsuse

otsuse wastu 30. aprillil j. a., kus pandi
maksma raudtee wälis- ja ehitustöölistel
ning nendega kaasas töötawatele teenijatele
ebadiglane tööaeg. Tööaja pikendamine 10
tunni peale toob töölistel ja teenijatel uusi
majandusliski raskusi ning furnab neid seni-
ist weel enam ja riigile annab ennem kahju
kui kasu.

Koosolek nõuab, et 8-tunniline tööpäew
seadusega fikseeritakse ja muudetakse ära
„Riigi Teatajas nr. 36 1930. a. awaldatud
määrus tööaja jaotuse kohta.

A. Knolli teose wiimane köide ilmunud.

Neil päewil ilmus A. Knolli julest kol-
mas ja wiimane köide „Tänawa ja ta töö-
liste ajaloo“ üle. A. Knoll, kes paari aasta
eest läbiõidud küllastas ka Tallinnat ja Tar-
tut, on nii mõnelegi meie ametiühinglasele
saanud heaks tuttavaks. Oma teose torkor-
ral ilmunud köited annetas ta ETK-le.

Riitud äsja ilmunud kolmas köide annab
tänawa ja teede ehitamise kohta ülewaate
tšumsti ajast Belgias, Hollandis, Prantsus-
maal, Inglismaal ja Nustrias. Lõpuks käsi-
tatakse tänawafilutajate ülemineku aegjärku
kapitalistliku korra juure ning kivitööliste
ametiühingulise liikumise ajalugu.

Teos ise on suure ajaloo-teadusliku wäär-
tusjega ning annab tunnistust, et ka nõnda-
nimetatud „mustatööliste“ keskelt wõrsumad
inimesed, kes waimliselt pea jagu pikemad on
neist, kes siindinud, kaswanud ja hariduse
jaanud külluses. Wana A. Knoll ise on ju
suurema osa elust saanud mööda just täna-
wafilutajana, kõigist alahinnatud ja ei mil-
leksi peetud. Pärast ta töö ilmunist on sun-
nitud teaduslik ilm andma talle tunnustuse.

A. Knoll jatkab agarasti tööd oma ameti-
ühingus ja on üks ametiühingulise teadus-
liku kirjirja „Die Arbeit“ toimetajatest.

Rahwuswahelise puutööliste kutse- sekretariaati

on otsustanud astuda aprillikuul Hispaanias
ellukutsumatud ülemaaline puutööliste liit. See
otsus tehti juurearmulisel kongressil ühel
häälel.

Igäüks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtuslise sisugä ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsamini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav ja
värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige laiema rahva-
kihi huvidekohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematelt kirjanikkudelt, põnevaid ja
huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suuremates linna-
des ja kodumaal igalpool üle maa.

Tellimise hind odavam kui ilhelgi teisel päevalehel:

1 kuu postiga	1 krooni	25 senti
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevaleht „RAHVA SÕNA“ kõrval 2 korda
nädalas, igal kesknädalal ja laupäeval, missugune
tellides eriti odawahinnaline:

1 kuu postiga	40 senti.
2 „ „	80 „
3 „ „	1 kroon 20 senti.
6 „ „	2 „ 25 „
12 „ „	4 „ 50 „

Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja oma tellim. vastuvõtjad

Töölised omandage töölistkirjandust!

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kirjastusel on ilmunud raamatud:

- E. Joonas, **Ametiühinguline liikumine meil ja välismail** hind 10 senti, „Töölise Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 5 senti.
- E. Joonas, **Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid** — hind 50 senti, „Töölise Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 25 senti.
- J. Klesment, **Töölise palgaolude korraldamine seadusandlisel teel** — hind 15 senti, „Töölise Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 10 senti.
- „Töölise Hääl“ 1928 aastakäik — hind 75 senti.
- „Töölise Hääl“ 1929 aastakäik — hind 75 senti.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul ladus olemas järgmised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kirjastusel ilmunud raamatud:

- C. Mertens, **Die Gewerkschaftsbewegung in Belgien.**
- Walter M. Citrine, **Die Gewerkschaftsbewegung Grossbritanniens.**
- Joh. Sassenbach, **Fünfundzwanzig Jahre Internationale Gewerkschaftsbewegung.**
- Sigrid Hanson, **Die Gewerkschaftsbewegung in Schweden**
- Richard Seidel, **Die Gewerkschaftsbewegung in Deutschland.**
- Fünftes Jahrbuch des Internationalen Gewerkschaftsbundes 1927.**
- Tätigkeitsbericht des Internationalen Gewerkschaftsbundes über die Jahre 1924, 1925 und 1926.**
- Protokoll des IV. Ordentlichen Kongresses des Internationalen Gewerkschaftsbundes.**
- Internationale Gewerkschaftliche Arbeiterinnenkonferents.**
- Raamatuid võib tellida aadressil: Tallinn, V. Pärnu m. 31—4.